

Az 1945 utáni történelem tanítása múzeumpedagógiai segítséggel

Készítette:

Dr. Czeglédi Sándor

Tanmenet

E tanmenet célja egyrészt a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium, másrészt a hódmezővásárhelyi Emlékpont között 2009. december – 2010. február között megvalósított együttműködést mintául véve lehetővé válják az 1945 utáni egyetemes és magyar történelem tanítása adott iskola szaktanára és az Emlékpont munkatársainak közös munkájával.

Az együttműködésben a Bethlen Gimnázium 8. osztályos tanulói vettek részt. Ugyanakkor a 8. osztályos és a 12. osztályos tananyag hasonló felépítése miatt lehetőség van arra, hogy a tapasztalatokat 12. osztályosok foglalkoztatásánál is felhasználjuk.

E tanmenet jelentős a Mozaik Kiadó 8. osztályos tanmenetének, valamint Czeglédi Sándor és Korsós Bálint korábban készített tanmenetének felhasználásával készült.

A „Magyarország a szovjet táborban” téma „Magyarország szovjetizálása” órát részletesen, külön is kidolgoztam, és a tanmenet végéhez függelékként csatoltam.

Célok

I. Bemutatni a második világháború után kialakult világpolitikai helyzet fő tendenciáit.

- A kétpólusú világ kialakulása, a hidegháború jellemzői.
- A gyarmati rendszer felbomlása következtében a “harmadik világ” létrejötte, a fejlett északi és az elmaradott déli félteke ellentéte.
- A Szovjetunió terjeszkedési politikája, a kommunista diktatúrák létrehozása Közép-Kelet-Európában. A Szovjetunió és a csatlós diktatúrák bukása.
- A világgazdaság nagyarányú fejlődése, tudomány és technikai forradalom, népességrobbanás, globális problémák.
- Az európai integráció.
- A fejlődés regionális eredményei és gondjai: a közel-keleti konfliktusok, az iszlám fanatizmus. A távol-keleti régió, elsősorban Kína és Japán eltérő fejlődésének útja.

II. Bemutatni az 1944-1990 közötti magyar történelem sajátosságait. A magyar történelem bemutatása során az egyéni felelősség felvetése, a nemzeti egység érzésének erősítése.

- A kolarációs időszak ellentmondásai.
- A pártállami diktatúra kialakítása, jellemzői, az új szakasz.
- Az 1956-os forradalom és szabadságharc.
- A Kádár-korszak jellemzői.
- Helytörténet.
- A határon túli magyarok sorsa.
- A rendszerváltás

A kétpólusú világ

Javasolt óraszám: 9 óra

Sorszám, foglalkozás helye	Téma	Ismeretanyag				Tevékenység- formák	Kompetencia- fejlesztési területek	Szükséges eszközök, anyagok
		Fogalom	formák	Évszám	Helynév			
1. iskola	A kétpólusú világ kialakulása	ENSZ Biztonsági Tanács kitelepítések szuperhatalmak kétpólusú világ Marshall-segély		1947 1949		Egyéni, páros és csoportmunka, frontális osztálymunka	Térbeli tájékozódás fejlesztése, befogadási képesség	Tankönyv, falitérkép, tanulói atlasz
2. Emlékpont	A hidegháború kibontakozása	Nyugat-Berlin blokádjá hidegháború NATO fegyverkezési verseny koreai válság vasfüggöny		1949	NSZK NDK Korea	Frontális osztálymunka, csoportmunka: információk megbeszélése	Térbeli tájékozódás fejlesztése, összefüggések feltárása, általánosítás	Számítógép, projektor, tankönyv, múzeumi gyűjtemény anyaga
3. iskola	Az Európán kívüli világ	harmadik világ fejlődő országok, kubai válság, ázsiai tigrisek	Gandhi		Kuba Kína India, Vietnam Izrael Japán	Csoportmunka: információk csoportos feldolgozása, közös megbeszélése	Térbeli tájékozódás fejlesztése, adatkeresés ábraolvasás képessége analízálás	Tankönyv, falitérkép, tanulói atlasz
4. Emlékpont	Enyhülés és szembenállás	enyhülés berlini fal		1961 1956 1968 1975	Berlin Helsinki	Frontális osztálymunka, információk megbeszélése	Összefüggések feltárása, általánosítás	Számítógép, projektor, tankönyv, múzeumi gyűjtemény anyaga
5. iskola	A hidegháború vége		Gorbacsov	1989 1990 1991	Afganisztán Németország	Frontális osztálymunka, páros munka	Adatkeresés, logikai képesség, rendszerező képesség, szövegalkotás fejlesztése	Tankönyv, falitérkép, tanulói atlasz, számítógép, projektor, tankönyv
6. Emlékpont	Az európai egységfolyamat	Integráció Európai Unió euró Európai Parlament Európai Bizottság Európai Tanács		1957 1993 2004	Brüsszel Strasbourg	Frontális osztálymunka, Egyéni, páros és csoportmunka	Térbeli tájékozódás fejlesztése, adatkeresés, rendszerező képesség	Számítógép, projektor, tankönyv, múzeumi gyűjtemény anyaga

7. iskola	Világ gazdasági változások Társadalmi változások	Olajárrobbanás ázsiai kistigrisek környezetkárosít- ás Népességrobban- ás népesség - vándorlás fogyasztói társadalom, vallási fanatizmus		1973 2001			Szövegértés fejlesztése táblázatok elemzésével, analízálás	Tankönyv, falitérkép, tanulói atlasz, számítógép, projektor, tankönyv
8. Emlékpont	Napjaink kihívásai Összefoglalás	Globalizáció				Csoportos munka	Információgyűjtés, szintetizálás képességének fejlesztése	Számítógép, projektor, tankönyv, múzeumi gyűjtemény anyaga
9. iskola	Témazáró dolgozat írása							

Magyarország a szovjet táborban

Javasolt óraszám: 13 óra

Sorszám, foglalkozás helye	Téma	Ismeretanyag				Tevékenység- formák	Kompetencia- fejlesztési területek	Szükséges eszközök, anyagok
		Fogalom	Név	Évszám	Helynév			
1. Emlékpont	Újrakezdés a háború után	SZEB földreform lakosságcsere Kisgazdapárt forint	Tildy Zoltán	1945 1946		Frontális osztály- munka, múzeumlátogatás, információk megbeszélése	Összefüggések feltárása, szintetizálási kéességek	Számítógép, projektor, tankönyv, múzeumi gyűjtemény anyaga
2. iskola	Magyarország szovjetizálása	A párizsi béke számitaktika kékcédulás választás MDP pártállam	Nagy Ferenc Rákosi Mátyás	1947 1949		Csoportos munka: csoportonként egy számítógéppel	Adatkeresés, ábraolvasás kéessége, analizálás, ismeretszerző kéesség, rendszerező kéesség	Számítógépek csoportonként, projektor, tankönyv
3. Emlékpont	A Rákosi-diktatúra	államosítás vas és acél országa tsz, kulák kitelepités, munkatábor ÁVH, besúgók	Mindszenty József Rajk László		Recsk Sztálinváros	Frontális osztálymunka, múzeumlátogatás, információk megbeszélése	Analizálás kéességének fejlesztése interjúk és képek elemzésével, szintetizálási kéességék fejlesztése összefüggések feltárásával	Számítógép, projektor, múzeumi gyűjtemény anyaga
4. iskola	Az új szakasz és kudarca	Új szakasz Petőfi-kör MEFESZ	Nagy Imre Gerő Ernő	1953		Csoportos munka, információk megbeszélése	Szövegértési kompetencia fejlesztése források elemzésével	Számítógép, projektor, tankönyv
5. Emlékpont	Az 1956-os forradalom	Sztálin-szobor Rákosi-címer MSZMP pesti srácok	Kádár János	1956. október 23. 1956. november 4.		Frontális osztálymunka, múzeumlátogatás, információk megbeszélése	Interjúk, videorészletek, képek elemzése, szintetizálási kéességék fejlesztése összefüggések feltárásával	Számítógép, projektor, múzeumi gyűjtemény anyaga
6. iskola	Megtorlás és konszolidáció	Munkástanácsok pufajkások				Csoportos munka, információk megbeszélése	Szövegértés fejlesztése forráselemzéssel,	Számítógép, projektor, tankönyv

7. Emlékpont	Kádár reformjai	Puha diktatúra új gazdasági mechanizmus		1968		Frontális osztálymunka, múzeumlátogatás, információk megbeszélése	Analizálás fejlesztése interjúk, videorészletek, képek elemzésével, szintetizálás fejlesztése összefüggések feltárásával	Számítógép, projektor, múzeumi gyűjtemény anyaga
8. Emlékpont	Társadalom és kultúra, a minden- napi élet	Pártelit Gulyáskommuniz- mus				Frontális osztálymunka, múzeumlátogatás, információk megbeszélése	Elemzőkészség fejlesztése interjúk, videorészletek, képek elemzésével	Számítógép, projektor, múzeumi gyűjtemény anyaga
9. iskola	Határon túli magyarság	Kitelepítés, etnikai viszonyok erőszakos megváltoztatása	Duray Miklós Sütő András		Kassa, Csíksomlyó	Csoportos munka, információk megbeszélése	Képek, diagrammok, szövegek elemzésével rendszerező készség fejlesztése	Számítógép, projektor, tankönyv, tankönyv, falitérkép, tanulói atlasz
10. iskola	Kádár rendszerének válsága, a magyar rendszerelváltás	eladósodás MDF SZDSZ Fidesz MSZP Nemzeti Kerekasztal	Pozsgay Imre Antall József Göncz Árpád	1989 1990		Frontális osztálymunka, páros munka	Analizálás fejlesztése interjúk, videorészletek, képek elemzésével, szintetizálás fejlesztése összefüggések feltárásával	Számítógép, projektor, tankönyv
11. Emlékpont	Helytörténet	Fehér Gárda, helyi iparosítás	Kovács József			Frontális osztálymunka, múzeumlátogatás, információk megbeszélése	Ismeretszerző és rendszerező készség fejlesztése interjúk, videorészletek, képek elemzésével	Számítógép, projektor, múzeumi gyűjtemény anyaga
12. iskola	Összefoglalás					Csoportos munka	Szintetizálás	Tankönyv
13. iskola	Témazáró dolgozat írása							

Függelék: Magyarország szovjetizálása

Az óra célja: Az 1945-46 közötti pártrendszer megismerése önálló számítógépes kereséssel, és az eredmények csoportos feldolgozásával.

Korosztály: 14 évesek (8. osztály)

Feladatleírás	Munkaforma (frontális, egyéni, páros, csoportos) Módszer Választás a kiadott segédanyagból	Kompetenciafejlesztési terület Választás a kiadott segédanyagból	Szükséges eszközök, anyagok
Bevezető feladatok, technikák			
1. Ismétlés: 1945-46 Európában (2 perc)	Frontális osztálymunka Megbeszélés	Összefüggések feltárása, általánosítás	Tankönyv
2. A téma felvezetése: A pártok megnevezése (1 perc)	Frontális osztálymunka Megbeszélés	Befogadási képesség	Számítógép, projektor
Az óra fő feladatok, technikák			
1. 4 csoport szervezése. (2 perc) Szervezés alapja a 4 politikai párt (FKGP, MKP, SZDP, NPP) Csoportonként keresési feltételek megbeszélése. Szervezés alapja: minden szemponthoz 1-2 fő beosztása. 3. feladathoz csoportvezető és számítógépes szerkesztők kijelölése.	Frontális osztálymunka Megbeszélés	Önszabályozási képességek	
2. Számítógépes keresés. (20 perc) Szempontok: A párt vezetői (életrajz, kép, videó keresése) A párt jelképei (keresés, szimbólumok értelmezése) A párt programja (szöveg keresése) A párt szereplése az 1945. novemberi választáson (szöveg, táblázat, diagram keresése, szöveg alapján táblázat, diagram készítése) A párt szerepe az 1945. december-1946 december közötti időszakban (szöveg, kép, video keresése) Karikatúrák a pártról, vezetőiről)	Egyéni, páros és csoportmunka (Egyéni: önálló keresés) (Páros: egymás mellett ülők és egy szempontot keresők segítenek egymásnak) (Csoportmunka: információk spontán megbeszélése)	Adatkeresés Ábraolvasás képessége Analízis Logikai képesség Ismeretszerző képesség Rendszerező képesség Segítségnyújtás	Számítógép minden tanulóknak
3. A keresés alapján a szempontok szerint a csoportok portfóliót alkotnak word vagy power point (vagy más, tetszőleges) programban. (18 perc) A csoporttagok a vezető irányításával összegyűjtik az anyagot. Az összegyűjtött anyagot számítógépes szerkesztők megszerkesztik, a vezető és a csoporttagok aktív közreműködésével.	Csoportmunka	Kreativitás Vezetési képesség Kötődési képesség Számítógépes szerkesztői képesség Kapcsolatkezelési képesség Szabályalkotás Szándéknyilvánítás Véleménynyilvánítás Tömörítés Rendezés Lényegkiemelés Szintézis	Csoportonként 2-3 számítógép
Levezető feladatok, technikák			
1. A csoportok elküldik a portfóliót e-mailban a szaktanárnak. (2 perc)			